

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Valiokunnan pyyntö kirjallisesta asiantuntijalausunnosta 4.10.2018

**Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto
hallituksen esityksestä 96/2018 laiksi kotoutumisen edistämiseksi**

1. Yleistä

Varsinais-Suomen ELY-keskus katsoo, että HE edistää maahanmuuttajien kotouttamista ja työllistymistä sekä lisää sukupuolten tasa-arvoa mahdollistamalla maakunnan vastuulla olevien sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä kasvupalveluiden yhdyspintojen hyödyntämisen erityisesti niiden maahanmuuttajien osalta, joiden mahdollisuudet työllistyä ovat keskimääräistä heikompia. Tähän ryhmään kuuluvat mm. traumatisoituneet pakolaiset ja ilman koulutusta ja työkokemusta olevat maahanmuuttajanaiset sekä kotona lapsiaan hoitavat vanhemmat, jotka useimmiten ovat naisia.

Uusi laki kotoutumisen edistämisestä ei rakenteeltaan ja sisällöllään juuri muutu – keskeiset palvelut säilyvät pääosin ennallaan. Kuntien rooli jää edelleen keskeiseksi asumisen ja lasten palvelujen osalta, vaikka uusien maakuntien rooli onkin jatkossa keskeinen. Osa kotouttamista koskevista muutoksista liittyy maakunnan vastuulle siirtyviin sosiaali- ja terveyspalveluihin ja kotouttamispalveluiden tuottamiseen markkinoilla. ELY-keskus ei lausu tässä yhteydessä näiden muutosten mahdollisista vaikutuksista, koska niistä ei säädetä kotolaissa.

Nykyisen lain aikana ELY-keskuksille suunnatut maahanmuuttajien kotouttamiskoulutuksen määrärahat ovat olleet korvamerkittyjä. Tulevat maakunnat päättävät jatkossa varsin itsenäisesti määrärahojen kohdentamisesta. Tältä osin ELY-keskus pitää mahdollisena, että maahanmuuttajien kotouttamiseen suunnattavat palvelut saattavat heikentyä tilanteissa, joissa maahanmuuton volyymi kasvaa nopeasti.

2. Yksityiskohtaiset huomiot

8 § Kotoutumista edistävien palveluiden suunnittelu, järjestäminen ja tuottaminen

Yksityisten palveluntuottajien roolin mahdollisesti merkittävästi kasvaessa, kasvaa myös tarve yksityisten palveluntuottajien kouluttamiseen ja valvontaan. Jos näihin ei panosteta riittävästi, saattaa palveluiden laatu kärsiä ja palveluissa olevat kotoutujat saavat hyvin erilaatuisia palveluita.

Monituottajamallin riskinä palvelujen siirtyessä laajasti ulkopuolisten palveluntuottajien hoidettavaksi voi olla myös maakunnan viranomaisten palveluihin liittyvän osaamisen heikentyminen. ELY-keskus katsookin, että uudistuksessa tulee huomioida viranomaisten riittävä osaaminen ja resurssit, koska palvelujen lisääntyvä hankinta markkinoilta vaatii myös resursseja ja osaamista sekä kotoutumisen prosessien laajempaa suunnittelua ja koordinoitua.

19 § Kotoutumiskoulutuksen järjestäminen ja 20 § Omaehtoisen opiskelun tukeminen

Opetus- ja kulttuuriministeriö rahoittaa ja ohjaa merkittävältä osin maahanmuuttajille suunnattavaa koulutustarjontaa Tätä kautta sillä on suuri vaikutus maahanmuuttajille suunnatun koulutuksen alueelliseen tarjontaan. Koska maakunnan tehtävänä on yhteen sovittaa kotoutumispalvelujen tarjonta, mahdollisuus alueellisesta koulutustarjonnasta neuvotteluun myös opetus- ja kulttuuriministeriön kanssa on keskeistä koulutusten yhteensovittamisen ja resurssien järkevän käytön kannalta.

22 § Kotoutumista edistävien palveluiden yhteensovittaminen

ELY-keskus katsoo, että maahanmuuttajien kotouttamisessa erityisesti sosiaali- ja kasvupalveluiden yhdyspinnalla voidaan saavuttaa eri palveluita yhteen sovittamalla merkittävää synergiaa. Tällä hetkellä maahanmuuttajia, jotka hyötyisivät kuntouttavasta työtoiminnasta, ei voida ohjata ko. palveluun maahanmuuton alkuvaiheessa ennen kotoutumisajan päättymistä (kestää 3 vuotta). Toiminnalliset menetelmät ja osapäiväiset ryhmät sopisivat monille pakolaistaustaisille nykyisen kaltaista kokopäiväkoulutusta paremmin. Edelleen sosiaali- ja kasvupalveluiden yhdyspinnalla voidaan tunnistaa muitakin ryhmiä kuten kotona lapsia hoitavat vanhemmat, joille voitaisiin suunnata kielikoulutusta yhdessä kuntien kanssa.

Osana maakunta- ja sote-uudistuksen valmistelua Varsinais-Suomessa valmistellaan maahanmuuttajien alkuvaiheen ohjauksen ja neuvonnan kehittämistä. Tavoitteena on keskittää kaikkien valtion viranomaisten, keskeisten kuntien, palveluntuottajien ja kolmannen sektorin alkuvaiheen ohjaus- ja neuvontapalvelut yhteisiin tiloihin ainakin

Turussa, mutta soveltuvin osin myös seutukaupungeissa. Monialaisen ohjauksen ja neuvonnan keinoin varmistetaan kaikkien maahanmuuttajaryhmien alkuvaiheen ohjaus ja yhteen sovitetaan eri palvelut ja tunnistetaan heti ryhmät, jotka ovat vaarassa syrjäytyä työelämästä tai jäädä palveluiden ulkopuolelle.

27 § Maakunnan omavalvonta

Omavalvonta on hyvä väline ja parhaimmillaan toimii erinomaisena valvonnan ja toiminnan kehittämisen välineenä. ELY-keskus esittää, että valvonnan laadun ja toiminnan tasalaatuisuuden varmistamiseksi tulisi laadun seurantaan ja kehittämiseen valtakunnallisella tasolla kiinnittää erityistä huomiota.

36 § Kuntaan ohjaaminen

Yksi suurimpia muutoksia HE:ssä on pakolaisten kuntiin sijoittamisen järjestelmään tehtävät muutokset. ELY-keskuksen mielestä pykälässä esitetty muutos luopua kuntien kanssa tehtävistä sopimuksista ei tue hallittua maahanmuuttopolitiikkaa. HE:n mukaan viranomaisilla ei jatkossa ole keinoja vaikuttaa oleskeluluvan saavien turvapaikanhakijoiden kuntiin sijoittumiseen, kun kuntien kanssa tehtävistä sopimuksista luovutaan ja toisaalta maakunnan kasvupalveluilla ei ole toimivaltaa asumiseen liittyen. Tilanteissa, joissa maahan saapuu vuoden 2015 tapaan suuri määrä turvapaikanhakijoita, on riskinä luvan saaneiden sijoittuminen niihin maahanmuuttajavaltaisiin lähiöihin, joissa asuinalueen eriytymiskehitys on pitkällä.

ELY-keskus toteaa, että Turun Varissuolla, joka noin 50 %:n vieraskielisten osuudella on Suomen maahanmuuttajavaltaisista lähiö, tilanne on monella mittarilla hyvä eikä Ruotsista tuttuja ongelmia oikeastaan ole ilmennyt, mutta tilanne voi muuttua nopeastikin, mikäli lähiöön muuttaa runsaasti uusia maahanmuuttajia. Maahanmuuttajien osuuden noustessa kontaktit valtaväestöön vähenevät, varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa on runsaasti maahanmuuttajalapsia eikä samoissa ryhmissä ole juuri äidinkielenään suomea puhuvia. Tämä saattaa heikentää näiden lapsien myöhempiä koulutusmahdollisuuksia.

ELY-keskus esittää, että oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden osalta seurattaisiin asuinalueiden eriytymiskehitystä ja mikäli eriytymiskehitys edelleen jatkuu, niin varauduttaisiin lakimuutoksiin, joilla viranomaiset voisivat tarvittaessa ohjata muuttoliikettä vastaanottokeskuksista kuntiin nykyistä jämäkämmin. Maahanmuuttajien työllistymisen, kotoutumisen ja sukupuolten tasa-arvon näkökulmasta tulisi välttää sellaisten asuinalueiden syntymistä, jotka heikentävät maahanmuuttajien ja erityisesti lasten ja nuorten kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan.

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Varsinais-Suomi

LAUSUNTO

10.10.2018

yksikönpäällikkö

Martti Rantala

maahanmuuttopäällikkö

Kalle Myllymäki